

Голобуцкий Владимир Алексеевич

Голобуцький (Галабутський, у XVIII ст. прізвище писалося як Галабудський) Володимир Олексійович, (15 (28).07.1903, с. Великий Бір, тепер Брянської обл., Росія - 21.01.1993, Київ) - історик українського козацтва, фахівець з економічної історії України. Доктор історичних наук (1948 р.), професор (1949 р.). Лауреат Державної премії УРСР. Народився в родині священика, вчителя та громадського діяча на Чернігівщині, мати з дворянського роду Іванових-Степових, виховувалась у Петербурзі, у свого дядька - урядовця за відомством державного контролю залізничних шляхів, таємного радника С.Л. Халютіна.

Після закінчення сільської школи навчався в Новгород-Сіверському духовному училищі. З 1919 р. переписувач, воєнний діловод військового комісаріату, співробітник відділу народної освіти в с. Мутино. Восени 1921 р. поступає на дворічні курси для дорослих в м. Глухові, а після закінчення їх працював «ізбачем» в с. Безуглівці під Ніжином. Там отримав довідку про своє походження нібито з сільської бідноти, без котрої отримати вищу освіту було неможливо. У 1925 р. виїздить на Кавказ. В адигейському аулі Пчегатлукай працює завідувачем хатою-читальнею та обирається секретарем місцевого комсомольського осередку.

У 1926 р. поступає на природниче відділення Кубанського педагогічного інституту, а наступного року переводиться до Північнокавказького університету (м. Ростов-на-Дону) на соціально-економічне відділення. По закінченні направляється на роботу в м. Грозний викладати на рабфаці, в технікумі дошкільної освіти та в Міжгалузевому комбінаті робочої освіти (1930-1934 рр.).

У 1928 р. таємно вночі вивозить з с. Мутино до Грозного батька, випущеного з в'язниці, та матір, спасаючи їх від неминучих репресій, пов'язаних з колективізацією. Батько перед тим вже побував у в'язниці, що для священика тоді було рядовою справою.

В 1934 р. поступає аспірантом до академіка Б. Грекова на кафедрі історії СРСР Ленінградського педагогічного інституту, де починає вивчати історію українського козацтва періоду Хмельниччини і викладає на заочному секторі педагогічного інституту та в Учителівському інституті. Захистивши кандидатську дисертацію (1937 р.), за

бажанням направлений на роботу до Краснодарського педагогічного інституту, що мотивував необхідністю продовжити працю над історією українського козацтва на матеріалах надзвичайно цінного архіву Чорноморського козацького війська, який знаходився у Краснодарі. Матеріали цієї роботи стали основою докторської дисертації «Чорноморське козацтво». Війна застала В. Голобуцького у блокадному Ленінграді, куди він повернувся з Краснодара і де працював доцентом педагогічного інституту ім. О. Герцена. Навесні 1942 р. майже мертвого від голоду і хвороб його було евакуйовано на схід. Після одужання працював вчителем в с. Аксубаєво в Татарстані, а з літа 1943 р. - завідувачем кафедрою історії СРСР Казанського університету. Як згадують учні В. Голобуцького, його лекції були дуже цікавими, читались в «неповторній, своєрідній манері. Він блискуче прочитав нам спецкурс з історії України».

.

1947-1949 рр. - декан історичного факультету, завідувач кафедрою історії Чернівецького університету, паралельно працює співробітником Університету історії АН УРСР, вивчаючи архів Запорізької Січі, що знаходився в Києві. Директор інституту історії М.Н. Петровський, з яким В. Голобуцького зв'язували теплі, дружні стосунки, умовляє його переїхати до Києва. Але, згадує він у своїх мемуарах: «Я майже не уявляв собі, як можна відірватись від кафедри, за котрою, рахуючи і роки вчителювання, стояв вже більше 20-ти років, від студентства. Не хотілось залишати і колектив Чернівецького університету, що прекрасно мене прийняв. Серед моїх нових колег були видатні фахівці, у котрих багато чого можна було навчитися. Не можу забути покійного проф. А.Д. Дмитрева, одного з визначних дослідників античності і не менш блискучого педагога. Однак архів Запорізької Січі виявився настільки великим, що задовольнитись епізодичними наїздами до Києва було неможливо». Восени 1949 р. В. Голобуцький переїздить до Києва, отримавши направлення до Київського університету. Київ зустрів його досить прохолодно. Незважаючи на завірене Міністерством освіти направлення, до університету він не потрапив: молодий і енергійний професор викликав у тодішнього викладацького складу історичного факультету відверту ворожість. Звернення за допомогою до міністерства нічого не дало: університет його не прийняв. Пізніше, працюючи в інституті історії, він деякий час займав і кафедру історії СРСР Київського педагогічного інституту, але й з нього через деякий час він був звільнений без пояснення причини. В Києві викладати історію України йому не дали.

.

Наприкінці 1952 р., коли почалась підготовка до офіційних урочистостей, пов'язаних зі святкуванням так званого «Возз'єднання України з Росією» пише листа до Й. Сталіна, в котрому протестує проти терміну «возз'єднання» як вигаданого дореволюційним реакціонером-русифікатором М. Юзефовичем. Наслідки подібного протесту були б для нього трагічними, коли б не смерть Сталіна і загравання після цього з національними кадрами. Засідання відділу ЦК КПУ під головуванням секретаря з ідеології І. Назаренка поставилось до бунтівного київського професора відносно спокійно, хоч головний обвинувач О. Корнійчук вимагав найжорстокіших заходів, аж до арешту. Було вирішено не робити завчасних висновків і спустити всю «справу Голобуцького» на гальма. Проте

підозри у нелояльності до режиму відбилися на подальшій діяльності В. Голобуцького: зокрема, саме через це 1958 р. на загальних виборах до Академії наук його не було обрано членом-кореспондентом.

.

Загалом 50-ті і початок 60-х рр., що припали на період «хрущовської відлиги», виявились найбільш плідними для праці вченого. В цей час стало можливим, хоч і в тісних рамках офіційної ідеології, писати і видавати книги з історії Визвольної війни і завершити тритомник історії українського козацтва, що збігалось з його перебуванням на посаді завідувача відділом історії феодалізму Інституту історії АН (1958-1961 рр.). Надалі можливості такої активної наукової роботи не було майже чверть віку. Звільнений з АН В. Голобуцький працює завідувачем кафедри історії народного господарства Київського інституту народного господарства (1961-1973 рр.), опублікувавши за цей час підручник з історії економіки України та два видання популярної книги для молоді про козацтво «Гомін, гомін по діброві». 1974-1979 рр. - консультант Інституту історії, згодом Інституту економіки АН УРСР.

.

В. Голобуцький неодноразово був учасником наукових форумів: 1947 р. - у конференції Польської Академії наук у Варшаві, 1958 р. - у з'їзді польських істориків в Кракові, 1960 р. - у роботі XI Міжнародного конгресу істориків у Стокгольмі.

.

Ніби заповіт майбутнім історикам України звучать слова професора Голобуцького з його останньої книги, виданої вже після смерті: «Майбутній історик України мусить зрозуміти, в яких жахливих умовах проходила праця людей, які прагнули об'єктивно вивчати історію свого народу, коли над кожним з них тяжіло можливе у будь-який час звинувачення в націоналізмі, часто лише за одне згадування прізвища Грушевського без сакральної приставки, що він ворог народу, націоналіст, контрреволюціонер тощо. Армія офіційних «вчених» і цензорів ревню слідувала за так званою чистотою марксистсько-ленінської ідеології. Сумний мартиролог українських істориків фізично знищених, зацькованих і всіляко принижених воліє до вищої справедливості».

.

Источник: www.golob.narod.ru

На нашем сайте Вы имеете возможность ознакомиться с работами Владимира

Голобуцкого:

- [Общие сведения по истории Запорожского казачества](#)
- [Запорозьке козацтво кінця XVII - початку XVIII століття, гетьман Мазепа і запорожці. Гетьман Орлик. Олешківська Січ](#)

[В случае использования материалов этого сайта активная ссылка на сайт обязательна](#)